

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТ НА ТЕМА: „ИЗСЛЕДВАНЕ НА СЪВРЕМЕННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ НА КУЛТУРНИ ИНСТИТУЦИИ В БЪЛГАРИЯ“

Соня Спасова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: *Настоящата публикация представя основна информация за заложените дейности по проект на тема: „Изследване на съвременни образователни програми на културни институции в България“; финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката по Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г., Договор № КП-06-М35/3 от 18.12.2019, с ръководител гл. ас. д-р Соня Спасова. Базова организация и бенефициент на проекта е Университетът по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ). Представени са научните методи, очакваните резултати и цели на проекта.*

Предмет на изследване са образователните инициативи, които прилагат в практиката си националните и регионалните исторически музеи и националната и регионалните библиотеки през 2019–2020 г. Ще се изследва научният проблем водят ли тези програми до повишаване качеството на формалното и неформалното образование и достигането на трайно знание при младите хора. Основен елемент в проучването е да се установи степента на взаимодействие на културните институции със системата на училищното образование в страната.

Ключови думи: *образование; музеи; културни институции; културно наследство; научноизследователски проект.*

Въведение

Наличието на многобройни и разнообразни образователни инициативи в музейна и библиотечна среда в страната провокира необходимост от по-задълбоченото им проучване и систематичното им представяне както пред научната общност, така и пред

гражданското общество. Музеите и библиотеките са водещ символ на институции за съхранение на богатото национално културно наследство. Освен пазители на духовността те имат за цел и дейности по генериране на доходи, постъпващи в държавния бюджет, и следва да се търсят съвременни подходи за привличане на аудитории. Една от насоките в това отношение е прилагането на атрактивни образователни програми.

Настоящата публикация представя основна информация за заложените дейности по проект на тема: „Изследване на съвременни образователни програми на културни институции в България“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката по Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г. (Договор № КП-06-М35/3 от 18.12.2019). Базова организация и бенефициент на проекта е Университетът по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ), гр. София, с ръководител гл. ас. д-р Соня Спасова.

Проектът ще спомогне за повишаване до систематичното представяне в обобщен вид проучените количествени и качествени характеристики на образователните програми, прилагани в националните и регионалните исторически музеи и библиотеки в страната.

Изложение

Актуалност и значимост на научната проблематика

Актуалността на темата се обуславя от динамичните процеси в съвременното информационно общество и бързото разпространение на новите технологии, което налага необходимост от иновативни методически, педагогически и управленски подходи в областта на образованието за провокиране на интерес, достигане на трайно знание и създаване на условия за проявление на вътрешната мотивация сред младите хора. Концепцията за „общество, основано на знанието“ провокира търсене на промени в институционалните структури, които да гарантират изграждането на нагласи за учене през целия живот.

Културното наследство принадлежи на миналото, но има важно социално значение и в настоящето, особено със своята образователна функция. Безспорна е основополагащата и водеща роля на образованието за формиране на ценностите и поведението, както и за придобиване на компетенции на отделната личност. Съществуват различни определения на понятието „образование“, които единодушно обединяват основната му мисия за съхраняване и развитие на културата.

Ето защо културните институции по смисъла на актуалната нормативна база в страната, наред с осъществяването на дейности по създаване, разпространяване и опазване на културни и исторически ценности, следва да развиват активни образователни инициативи, чрез които да изпълнят ролята си на посредник между съхранената традиция и съвременността. Това е и един от механизмите за достигане на актуалните цели на образованието, свързани с неговото устойчиво развитие.

Според Информационния регистър на културните организации и институти по чл. 14, ал. 4 от Закона за закрила и развитие на културата (към 30.06.2019 г.) в страната функционират над 1600 институции. Големият им брой и разнообразието на тематични области на дейност изискват налагането на граници при настоящото изследване и фокусиране върху тези организации, които пряко кореспондират със системата на културното наследство. Водещи са музейните институции, които имат за основна дейност да изследват, съхраняват и представят културно-историческите ценности с познавателна, образователна и естетична цел. Днес музейната педагогика заема все по-значимо място в практическата дейност на музеите, която се развива в интегративна област от знания, граничеща с музеологията, педагогиката, психологията, социологията и културологията. Музеите кореспондират в различна степен с педагогическата наука и практика и с културно-образователното пространство като цяло (Terzieva, Radev, 2013).

Друг основен елемент от системата на културното наследство са библиотеките, които съхраняват богатото национално книжовно наследство. Библиотечните институции предоставят ресурси и услуги чрез различни канали на комуникация, удовлетворяват

нуждите от образование, информация и личностно развитие на отделните лица и групи. Международната федерация на библиотечните асоциации и институции (ИФЛА) формулира в своя „Манифест за обществените библиотеки“ (1994) основната им функция: „подкрепа на индивидуалното и на официалното образование, както и на самообразованието на всички нива“ (Nasoki na IFLA za obshtestvenata biblioteka, 2011).

Според публикуваните данни от Националния статистически институт в България през 2018 г. функционират 174 музеи и 47 библиотеки¹. С оглед на възможностите, с които екипът по проекта разполага, се предвижда настоящото изследване да обхване подобрани по териториален и тематичен обхват институции.

Обект на изследване, цели и хипотези

Обект на изследване са националните и регионалните музеи и библиотеки в България. Предмет на изследване са образователните инициативи, които прилагат в практиката си националният и регионалните исторически музеи и националната и регионалните библиотеки през 2019–2020 г. Ще се изследва научният проблем водят ли тези програми до повишаване качеството на формалното и неформалното образование и достигането на трайно знание при младите хора. Основен елемент в проучването е да се установи степента на взаимодействие на културните институции със системата на училищното образование в страната.

Основна цел на проекта е да се изследват разнообразните образователни дейности, които се реализират в две от организациите в състава на институционалната система на културното наследство – музеи и библиотеки в страната. До този момент те не са били обект на цялостно комплексно проучване, което да систематизира и категоризира устойчивите, дългосрочните и тематични образователни програми, осъществявани от тях в последните години.

В разработката на проектното предложение предварително са формулирани следните основни хипотези:

- 1) Образователните инициативи на културните институции са базов фактор за устойчиво развитие на образованието като цяло.
- 2) Динамичните процеси в съвременното информационно общество и бързото разпространение на новите технологии налага необходимост от иновативни методически и педагогически подходи за повишаване качеството на образованието.
- 3) Националните и регионалните исторически музеи и библиотеки разполагат с незаменим ресурс за интегриране на културното наследство в системата на формалното и неформалното образование.

За осигуряване на обществена информираност и прозрачност относно целите, задачите и очакваните резултати се предвижда създаването на уебсайт. Изработката, поддръжката и актуализацията му ще бъде водещ приоритет в дейностите по управление на проекта.

Очаквани резултати

Очакваните резултати от проекта са насочени към изграждане на информационна база данни с актуална информация за реализираните образователни програми на културните организации по териториален и тематичен обхват. Ще се създаде интерактивна карта, публикувана в официалния сайт на проекта, с което ще се даде възможност на широк кръг потребители бързо, лесно и удобно чрез глобалната мрежа да се ориентират къде и в какви образователни инициативи могат да участват. Това пряко може да кореспондира и със системата на училищното образование за подбор и обогатяване на извънкласни образователни дейности.

Резултатите от събраните статистически данни и тематичният анализ на образователните дейности ще бъдат в полза на научната общност за специалисти от областта на културологията, педагогиката, музеологията, библиологията, културното наследство и други научни сфери, тъй като ще бъде осигурен свободен достъп до тази информация на уебсайта по проекта. Това може да бъде основа за разработване и на по-нататъшни научни изследвания, които пряко

да подпомогнат развитието на формалното и неформалното образование в музейна и библиотечна среда. Паралелното изследване на музеи и библиотеки по региони ще подпомогне и междуинституционалното сътрудничество в това отношение.

Ще се публикуват резултати относно проучените качествени и количествени характеристики на образователните програми, прилагани в НИМ, НБКМ, регионалните исторически музеи и регионалните библиотеки в страната.

Заключение

Изследването на добри практики, прилагани от българските културни институции, и представянето им пред национална и международна научна аудитория би спомогнало за повишаване престижа на България като държава с богато културно наследство, съхранени традиции и активни културно-образователни дейности. От друга страна, чрез изследването ще се открият и някои пропуски в това отношение, което би могло да подпомогне регионалното развитие на културно-образователната инфраструктура в страната.

Резултатите от събраните статистически данни и тематичният анализ на образователните дейности ще бъдат в полза на научната общност за специалисти от областта на културологията, педагогиката, музеологията, библиологията, културното наследство и други научни сфери, тъй като ще бъде осигурен свободен достъп до тази информация на уебсайта по проекта. Това може да бъде основа за разработване и на по-нататъшни научни изследвания, които пряко да подпомогнат развитието на формалното и неформалното образование в музейна и библиотечна среда. Паралелното изследване на музеи и библиотеки по региони ще подпомогне и междуинституционалното сътрудничество в това отношение.

Благодарности: Авторът изказва благодарности към:

- Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката, с чиято финансова подкрепа се реализира проект с Договор № КП-06-М35/3 от 18.12.2019 г. на тема: „Изследване на съвременни образователни програми на културни институции в България“ по Конкурс за финансиране на

- фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г.;
- Ръководството на Университета по библиотекознание и информационни технологии (базова организация и бенефициент на проекта) за подкрепата и осигурените подходящи условия за развитие на научноизследователски дейности;
 - Гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова, ръководител на проект „Създаване и разработване на учебно-научна база за документална и приложна фотография като част от обучението на студенти в професионално направление 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“, за консултантската дейност.

БЕЛЕЖКИ

¹<https://www.nsi.bg/bg/content/3671/%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B8-%D0%B8-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%8F%D0%B2%D0%B8>, consulted 5 September 2019

ЛИТЕРАТУРА

Лазарова, Е., В. Георгиева. Извънкласните спортни форми – възможност за превенция на съвременните проблеми на младите хора. – В: Професионално образование : научно-методическо списание, Год. 21, бр. 1. София: Аз Буки, 2019, с. 83-86. ISSN 1314-555X.

Лазарова, Е., П. Радева, Т. Рангелов. Особенности на лидерските стилове в иновативна образователна среда. – В: Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век: национална научна конференция с международно участие. София: За буквите – О писменехъ, 2018, с. 498-504. ISSN 1314-7099.

Митевска, М., Е. Лазарова, П. Радева. Динамика на културните практики в образователна среда. – В: Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век: национална научна конференция с международно участие. София: За буквите – О писменехъ, 2020, с. 308-317, ISSN: 2683-0094.

Терзиева, Маргарита, Пламен Радев (2013). Музейна педагогика. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“. 102 с.

Насоки на ИФЛА за обществената библиотека. (2011). София: Българска библиотечно-информационна асоциация. 148 с.

REFERENCES

Lazarova, E., V. Georgieva. Izvanklasnite sportni formi – vazmozhnost za preventsia na savremennite problemi na mladite hora. – V: Profesionalno obrazovanie : nauchno-metodicheskoto spisanie, God. 21, br. 1. Sofia: Az Buki, 2019, s. 83-86. ISSN 1314-555X.

Lazarova, E., P. Radeva, T. Rangelov. Osobnosti na lidetskite stilove v inovativna obrazovatelna sreda. – V: Obshtestvoto na znaniето i humanizmat na XXI vek: natsionalna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie. Sofia: Za bukвите – O pismenehy, 2018, s. 498-504. ISSN 1314-7099.

Mitevska, M., E. Lazarova, P. Radeva. Dinamika na kulturnite praktiki v obrazovatelna sreda. – V: Obshtestvoto na znaniето i humanizmat na XXI vek: natsionalna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie. Sofia: Za bukвите – O pismenehy, 2020, s. 308-317, ISSN: 2683-0094.

Terzieva, Margarita, Plamen Radev (2013). Muzeynna pedagogika. Plovdiv: UI “Paisiy Hilendarski”. 102 s.

Nasoki na IFLA za obshtestvenata biblioteka. (2011). Sofia: Balgarska bibliotechno-informatsionna asotsiatsia. 148 s.

RESEARCH PROJECT: RESEARCH OF CONTEMPORARY EDUCATIONAL PROGRAMS OF CULTURAL INSTITUTIONS IN BULGARIA

Abstract: *This paper presents new research project entitled “Research of Contemporary Educational Programs of Cultural Institutions in Bulgaria”, won in 2019 Competition for Financial Support for Projects of Junior Basic Researchers and Postdocs, organized by the Bulgarian National Science Fund, part of the Ministry of Education and Science of the Republic of Bulgaria, Contract № KP-06-M35/3 from 18.12.2019, led by Assist. Prof. Sonya Spasova, PhD. The basic organization and beneficiary of the project is the University of Library Science and Information Technology. The scientific methods, expected results and goals of the project are presented. The subject of the project are the educational initiatives that put into practice national and regional history museums and national and regional libraries, in the period 2019–2020. The scientific problem will be examined whether these programs increase the quality of formal and non-formal education and the achievement of lasting knowledge in young people. A key element of the project is to determine the degree of interaction of cultural institutions with the school system in the country.*

Keywords: *Education; museum; cultural institutions; cultural heritage; research project.*

Assist. Prof. Sonya Spasova, PhD
University of Library Science and Information Technology
E-mail: s.spasova@unibit.bg